

SEBASTIÁN MARTÍNEZ RISCO E O COMPROMISO GALEGUISTA

Consuelo Castro Rei

Quero principiar por expresar, en nome da Irmandade Xurídica Galega, a nosa gratitude á Real Academia Galega, pola invitación a participar neste acto de homenaxe a D. Sebastián Martínez-Risco.

Entre os obxectivos da IXUGA está, principalmente, o de promover o uso normal da lingua galega nos diversos ámbitos do Dereito; mais tamén o de rescatar do esquecemento as figuras do noso país que exerceron a profesión xurídica dende o compromiso coa terra e coa lingua.

Nesta angueira, vimos editando cada ano un libro dedicado a un ou varios destes xuristas. E foi precisamente D. Sebastián Martínez-Risco o primeiro ao que tornamos a nosa lembranza, no acto fundacional da IXUGA que tivo lugar en Celanova no ano 2008.

Naquela ocasión editouse este libríño (*Sebastián Martínez-Risco, mestre de xuristas*) no que colaboraron Xosé Luís Franco Grande e Xosé Luís Rodríguez Pardo.

O compromiso de Martínez-Risco coa terra e coa lingua galegas manifestouse tanto na súa produción intelectual como na súa actitude persoal. A ambos os dous aspectos dedicarei unhas breves palabras.

En primeiro lugar, interesouse D. Sebastián polo estudo do Dereito galego e publicou un número considerable de traballos sobre a materia, dos que citarei só algúns, por non cansar a súa atención: *El régimen jurídico de la propiedad territorial en Galicia a través de sus instituciones forales*; “Lagunas institucionales en la compilación de derecho civil especial en Galicia”; “As institucións xurídicas e a vida económica e social de Galicia”; “Institucións que acobexan formas de vida comunitaria”; “O dereito e a dialéctica da emigración na vida de Castelao” etc.

Ademais presidiu a Sección Primeira do importantísimo Primeiro Congreso de Dereito Galego, celebrado na Coruña en outubro de 1972, onde por vez primeira se manifestou unha común conciencia de galeguidade nos xuristas do país que, nas conclusións do Congreso, reivindicaron a singularidade do noso Dereito, a necesidade da súa codificación completa e axeitada, a creación dunha cátedra para o seu estudo na Universidade de Santiago e a incorporación da lingua galega á práctica forense.

Como mostra da súa actitude persoal cómpre salientar a defensa pública que fixo do uso do idioma na actividade xurídica, da singularidade das nosas institucións e da necesidade de autogoberno para Galicia.

A este respecto gustaríame destacar as súas palabras na conferencia “Presencia da lingua galega” pronunciada no Círculo Mercantil e Industrial de Vigo en outubro de 1972, na que defendeu a necesidade de usar a lingua galega nas funcións notarial e xudicial, afirmando que as dilixencias “gañarían en precisión expresiva, en autenticidade e farían máis doado o cumprimento do fin esencial que as Leis de Partida asinalan aos Xuíces: o de catar acuciosamente a verdade” e preguntando “¿Quen pode negar que esa substitución idiomática pode traizoar ou quebrantar o senso verdadeiro e recto dunha manifestación de vontade e frustrala no trance en que deba ser executada?”.

Tamén quero lembrar o seu discurso de ingreso na Academia Galega de Xurisprudencia e Lexislación, lido en 1977, co título *Proiección da Abogacía na sociedade galega*, no que denunciou o “desaxuste entre os costumes reguladores das institucións xurídicas tradicionais do país e a lexislación común”, defendeu “a concesión de personalidade xurídica á parroquia, a consideración da comarca como elemento necesario dunha atinada división territorial, e a reestruturación do municipio rural con base en ditas unidades demográficas” e reclamou “a organización de Galicia en entidade pública capaz de se autogobernar, asumindo poderes de decisión en materias atinxentes aos factores ou elementos integrantes da súa xenuína personalidade colectiva”.

Pasaron corenta anos do pasamento de Don Sebastián Martínez-Risco, e quixera facer unha reflexión coa que rematar esta intervención. Agora que Galicia ten capacidade lexislativa, esmoreceron as máis das institucións xurídicas tradicionais; agora que o galego pode utilizarse –non sen atrancos– nas Notarías e nos Tribunais, xa son menos, ende mal, os que precisan desta lingua para expresaren a súa recta e auténtica vontade. Non obstante, seguen en pé moitos dos desafíos que moveron a Martínez-Risco, e que merecen a nosa achega e compromiso. Entre outros, continúa pendente a adaptación da división administrativa á singularidade territorial de Galicia; cómpre que a acción de goberno se abra á participación das comunidades galegas –especialmente das comunidades rurais–, para aproveitar a súa experiencia na xestión colectiva de intereses comúns, para utilizar o coñecemento e a mestría que atesouran no aproveitamento dos recursos da terra, e para non violentar as súas formas características de organización. E, respecto da lingua, é preciso construír novos espazos de uso e reforzar os que xa existen, por xustiza histórica, por dignidade, e pola nosa supervivencia como nación.